

9790485997856529

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук,
старшого наукового співробітника **Вапнярчук Наталії Миколаївни** на
дисертаційну роботу **Масалової Тетяни Анатоліївни** на тему «**Грошове
забезпечення як форма соціального захисту поліцейських**», подану на
здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право»

Актуальність теми дослідження не викликає сумнівів, адже процеси становлення ринкової економіки в Україні зумовлюють значні перетворення в системі соціально-трудових відносин. Кризові явища у вітчизняній економіці негативно впливають на рівень заробітної плати, а отже, і на рівень добробуту громадян, які працюють. Зниження рівня доходів населення спричиняє скорочення їх платоспроможного попиту, що впливає на зменшення обсягів виробництва. В умовах кризи роботодавці не мають змоги підвищувати, а подекуди й виплачувати заробітну плату. Саме тому однією з базових проблем усіх змін у вітчизняній економіці є становлення адекватної до сучасних умов ефективної системи регулювання оплати праці. Адже заробітна плата є основним законним джерелом задоволення потреб будь-якого працівника. Закономірно, що Конституція України 1996 р., визначивши право на працю як можливість кожного заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується (ч. 1 ст. 43), у його розвиток наділила кожного громадянина правами на (а) заробітну плату, не нижчу від визначеної законом (ч. 4 ст. 43), (б) своєчасне одержання винагороди за працю захищається законом (ч. 7 ст. 43), і (в) достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї (ст. 48). Особливо актуальним це питання постає відносно працівників Національної поліції України, які з огляду на виконання специфічних обов'язків та професійної діяльності постійно перебувають у зоні підвищеного ризику й небезпеки й тому потребують особливої уваги, адже мовиться про вагомий чинник мотивування поліцейського до виконання своїх завдань на високому професійному рівні, самовіддано й максимально ефективно.

З урахуванням вищенаведеного можемо констатувати актуальність

дослідження проблем правового регулювання грошового забезпечення як форми соціального захисту поліцейських. Якщо говорити про практичне значення результатів дослідження, то останні спрямовані на вдосконалення практики використання положень соціально-забезпечувального законодавства у сфері правового регулювання грошового забезпечення поліцейських. Переконані, що кращий захист оплати праці та прав і законних інтересів працівників у наведеній сфері, безумовно, матиме позитивний вплив на всі аспекти суспільного життя в економіко-правовій системі нашої держави.

Відтак вищенаведене дозволяє стверджувати, що дослідження питань грошового забезпечення поліцейських, зокрема, питань щодо поняття й суттєвих ознак грошового забезпечення поліцейських; розмежування грошового забезпечення поліцейських від оплати праці інших категорій працівників; системи принципів грошового забезпечення поліцейських; історико-правової генези грошового забезпечення поліцейських в Україні; особливостей правового регулювання оплати праці поліцейських у зарубіжних країнах; умов грошового забезпечення як істотних умови служби в поліції; структури грошового забезпечення поліцейських; чинників, що впливають на розмір грошового забезпечення поліцейських; перспективних напрямів вдосконалення й розвитку правового регулювання грошового забезпечення поліцейських, набуває особливого значення. Все це й зумовлює важливість і актуальність проведеного Масаловою Т. А. дослідження.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, що містяться в дисертації. Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. За допомогою чітких визначень понять, проведеної систематизації та класифікації тощо, автору вдалося досить аргументовано висловити свою думку щодо проблемних питань грошового забезпечення як форми соціального захисту поліцейських. Загалом дисертація, яка виконана у формі спеціально

підготовленого рукопису становить цілісне й повністю завершене наукове дослідження із абсолютно чіткими висновками.

Обґрунтованість дослідження Масалової Тетяни Анатоліївни визначається, передовсім, його широкою й різнобічною джерельною базою. Розробляючи власну теоретичну концепцію та пропонуючи свої визначення, автор спирається на широкий спектр вітчизняних і зарубіжних наукових джерел, не обмежуючись при цьому суто правовими дослідженнями. Базою дослідження виступили праці вітчизняних і зарубіжних учених, які належать до різних наукових напрямів та шкіл. Нормативну й емпіричну основу наукового пошуку становлять чинне законодавство України, у тому числі міжнародні документи, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, зарубіжне законодавство тощо, ретельна робота з якими дозволила автору повністю реалізувати поставлені нею у своєму дослідженні мету і завдання. Крім того, нормативним підґрунтям наукового дослідження стали Конституція та інші закони України, нормативно-правові акти Президента України й Кабінету Міністрів України, міністерств, відомств та інших центральних органів державної виконавчої влади, судова практика.

Також слід зазначити про вдале концептуальне вирішення завдань дисертаційної роботи. Так наприклад, правильний логічний порядок подачі матеріалу дозволив автору висвітлити основні аспекти досліджуваної нею теми, побудувати достатньо переконливу систему аргументації, що відображає як предмет дослідження, так і власну авторську позицію. Всі відповідні положення викладено в дисертації логічно, послідовно та стилістично довершено. Звертає на себе увагу вільне володіння дисертантом матеріалом, що стосується теми дослідження. Це свідчить про її досконале знання теми дослідження та використаних нею джерел, здатність до аналізу досліджуваної теми, вміння застосовувати сучасні наукові методи пізнання для вирішення конкретних теоретико-правових проблем, поставлених у розділах роботи.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертації є теоретично обґрунтованими, що забезпечується застосуванням раціональної

сукупності сучасних загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання. Так, для системного опрацювання тематики дослідження, отримання достовірного та апробованого наукового результату й унаочнення відповідних висновків, використано багато загальнонаукових і спеціальних методів пізнання. Так, діалектичний став основою під час наукових пошуків та сприяв всебічному вивченню грошового забезпечення як форми соціального захисту поліцейських (підрозділи 1.1; 1.2; 1.3). Функціональний задіяно під час з'ясування внутрішньо-, між- і зовнішньосистемних зв'язків грошового забезпечення поліцейських (підрозділи 3.1; 3.2). Формально-логічний обрано в процесі критичного комплексного аналізу чинного законодавства в питаннях, що стосуються нормативного забезпечення грошового забезпечення як організаційно-правової форми соціального захисту поліцейських, що допомогло розробити пропозиції з удосконалення нормативно-правової царини, а також опрацювання судової й іншої правозастосовної практики як емпіричної бази для наукових пошуків (підрозділи 3.1; 3.2; 3.3). Метод компаративістики задіяно для аналізу міжнародних стандартів та зарубіжного досвіду правового впорядкування грошового забезпечення поліцейських (підрозділ 2.2). Метод історіографії використано під час з'ясування історичної генези грошового забезпечення поліцейських (підрозділ 2.1). У дисертації знайшли відбиття й інші наукові методи.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першою у вітчизняній науці права соціального забезпечення системною теоретико-прикладною працею, в якій на підставі критичного опрацювання й аналізу наукових праць фахівців з різних царин знань, комплексного вивчення національного законодавства, досвіду зарубіжних держав проведено дослідження грошового забезпечення як організаційно-правової форми соціального захисту поліцейських – відокремленої групи працівників правоохоронних органів.

У дисертації аргументується, що грошове забезпечення ширше поняття, ніж заробітна плата, оскільки охоплює безліч додаткових пільгових платежів,

які не охоплюються ані основною, ані додатковою заробітною платою. Перша специфіка полягає в суб'єктному складі, адже заробітна плата є винагородою, платежем за систематичну належну реалізацію працівником своєї трудової функції, тобто перш за все мовиться про загальних суб'єктів трудового права. Під час характеристики грошового забезпечення завжди маються на увазі лише спеціальні суб'єкти, у нашому випадку – поліцейські. Це обумовлено тим, що ці спецсуб'єкти потребують особливого захисту та додаткового підвищеного матеріального забезпечення з метою відновлення затраченої енергії, сил та здоров'я під час реалізації їх надскладних службових обов'язків. Друга специфіка полягає в структурі заробітної плати та грошового забезпечення. Заробітна плата складається із основної та додаткової, а ось грошове забезпечення знову ж таки залежно від конкретного спецсуб'єкта має різноманітну структуру, що завжди враховує специфіку службових обов'язків та багатоманіття функцій, які виконує той чи інший спецсуб'єкт. Однак завжди грошове забезпечення охоплює певні виплати, які мають пільговий характер і, які пов'язані саме із підвищеним ризиком для життя і здоров'я спецсуб'єкта (поліцейського). Третя різюча особливість грошового забезпечення є те, що воно є ключовим видом соціального захисту спецсуб'єкта, тоді як заробітна плата хоча й виконує соціальну роль у життєзабезпеченні працівника, але функції соціального захисту так яскраво як грошове забезпечення вона не виконує. У випадку виплати заробітної плати безпосередній соціальний захист дещо зміщується у бік багатьох інших допоміжних платежів, на які в працівника виникне право у випадку певних соціальних ризиків (інвалідність, втрата працездатності, тощо), і ці платежі мають іншу природу та сутність, відмінну від заробітної плати. У випадку ж із грошовим забезпеченням, то воно вже вміщує безліч соціальних виплат, які пов'язані саме із соціальними ризиками під час виконання службових обов'язків, та які апріорі виплачуються особі в певні періоди та за визначених умов.

Відстоюється позиція, що ідея існування грошового забезпечення поліцейських має полягати не в змішуванні докупі оплати праці, заробітної

плати, і тим самим створюючи не розуміння відмінностей та специфіки, а навпаки має показувати дійсно особливості для певних категорій працівників. Грошове забезпечення поліцейських вміщує в себе безліч платежів, які вказують саме на специфікацію певних фахівців у тих чи інших питаннях, адже охоплює низку виплат, які будуть нараховуватися тільки за наявності певного рівня вмінь чи наявності специфічних навичок, приміром, надбавка за службу в умовах режимних обмежень, винагорода військовослужбовцям, які обіймають посади, пов'язані з безпосереднім виконанням завдань із забезпечення кібербезпеки та кіберзахисту, надбавка до посадових окладів за безперервний стаж на шифрувальній роботі тощо. Тобто, дійсно, це такі обов'язки, які може виконувати тільки фахівець певного профілю, певної спеціалізації, що вказує на особливості трудової функції.

Ідея грошового забезпечення поліцейських має насправді полягати в тому, щоб передбачити забезпечення і соціального захисту, і страхування, як самого поліцейського, так і його сім'ї. Грошове забезпечення поліцейського має мати на меті всеохоплюючу турботу як за поліцейським, так і за його родиною, передбачаючи страхові виплати та виплати родині як підтримку у випадку професійних захворювань, поранень чи смерті поліцейського.

Зроблено висновок, що грошове забезпечення поліцейських є багатоаспектним та включає широкий перелік складових, які відображають специфіку роботи поліцейських, однак приписи є неузгодженими, непослідовними та у багатьох випадках оціночними, залежать від розсуду керівництва, а відтак потребує вдосконалення його структура та визначення розмірів.

Встановлено, що наразі виплата та розмір премії залежить від наявності відповідних бюджетних асигнувань та оцінки керівництва поліцейського його особистого внеску в загальні результати служби. Оцінка результатів роботи поліцейського є виключними дискреційними повноваженнями керівника та не може бути замінена рішенням суду. Відтак для визначення розміру премій слід виробити чітку й об'єктивовану шкалу, яка унеможливила б суб'єктивізм під

час призначення премій.

Внесено пропозицію для доведення перебування поліцейського в небезпечних умовах праці, зокрема встановлення рівня підвищеної небезпеки на конкретній посаді (адже для різних посад поліцейських рівень небезпеки буде різнитися), рівня напруженості тощо провадити атестацію робочих місць. Такі умови праці (рівень небезпечності, напруженості) поліцейських, які мають бути чітко встановлені на конкретній посаді на підставі атестації робочих місць, повинні впливати на рівень грошового забезпечення конкретного поліцейського та здійснюватися відповідні надбавки залежно від рівня того чи іншого фактору, наявного під час виконання службових обов'язків поліцейського за визначеною посадою.

Повнота викладу одержаних результатів. Основні результати дисертаційної роботи викладено у 4 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України й наукових періодичних виданнях інших держав і б тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Узагальнюючи наведене, можемо констатувати, що дисертація Масалової Тетяни Анатоліївни виконана на високому науковому рівні, про що свідчить чітко сформульовані ключові проблеми дослідження, високий ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень і висновків, зроблених у ньому, наукова новизна та практична значимість цілого ряду одержаних результатів.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Загалом позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Масалової Тетяни Анатоліївни, водночас вважаємо за необхідне звернути увагу на деякі питання, які могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень чи певної дискусії під час публічного захисту.

1. У підрозділі 1.2. «Розмежування грошового забезпечення поліцейських від оплати праці інших категорій працівників» зроблено висновок, що «грошове забезпечення повинне мати такий рівень, щоб забезпечити й належне медичне обслуговування поліцейських, і належні житлові умови, і стабільне забезпечення

потреб сім'ї поліцейського. Тому категорія «грошове забезпечення» не повинна замикатися лише на умовах оплати праці, а має охоплювати по-перше, надбавки й доплати, що означають специфікацію служби поліцейського, по-друге, виплати, що пов'язані із соціальними ризиками як поліцейському, так і його родині у випадку його смерті чи встановлення інвалідності, що виключатиме можливість несення служби, а значить слід передбачити особливу турботу за сім'єю такого працівника». І тут виникає запитання щодо медичне обслуговування поліцейських, зокрема у чому полягає специфіка медичного забезпечення та санаторно-курортного лікування працівників Національної поліції України.

2. У підрозділі 1.1. «Поняття і суттєві ознаки грошового забезпечення поліцейських» дисертаційної роботи міститься положення «соціальний захист поліцейських є одним із видів соціального захисту населення, який має певну специфіку, що зумовлена статусом суб'єкта соціального захисту, адже від рівня соціального захисту поліцейського залежить результативність діяльності Національної поліції України як правоохоронного органу загалом. Саме тому соціальний захист поліцейських потребує особливої уваги, адже йдеться про вагомий чинник мотивування поліцейського до виконання своїх завдань на високому професійному рівні, самовіддано й максимально ефективно». Виходячи з цієї тези виникає запитання щодо мотивування поліцейського до виконання своїх завдань на високому професійному рівні. У чому полягає їх мотивація? Охарактеризуйте коротко.

3. Доцільно було б також більше уваги приділити правовому статусу даної категорії осіб, як суб'єктів права соціального забезпечення. Специфічність їх правового статусу полягає в тому, що він регулюється не тільки загальним законодавством, а й спеціальним. Поліцейські наділені особливим правовим статусом, до основних елементів якого відноситься правосуб'єктність, права й обов'язки, відповідальність за неналежне виконання обов'язків, юридичні гарантії реалізації прав. Визначення їх правового статусу

потребує осмислення на основі теоретичних досягнень сьогодення та правових норм, що регулюють це питання, адже саме через правовий статус створюються реальні можливості для виконання суб'єктами права своїх соціальних функцій. Його зміст визначає межі діяльності особи щодо інших осіб, колективів, держави, межі її активної та пасивної життєдіяльності та самоствердження. Тому необхідно було в роботі більш акцентувати увагу на цих моментах. Це б значно підвищило практичну цінність роботи та її затребуваність.

4. Вважаємо також під час написання дисертаційної роботи більше уваги потрібно було б звернути на дослідження міжнародних стандартів правової регламентації грошового забезпечення поліцейських як форми соціального захисту. Це, у свою чергу, сприяло б формулюванню корисних пропозицій по вдосконаленню чинного та проєктованого соціальнозабезпечувального законодавства з розглядуваного питання. Однак це скоріше рекомендація, яка може бути взята дисертантом для подальших наукових пошуків.

Водночас висловлені пропозиції та зауваження не створюють суттєвого впливу на високий рівень виконаної дисертаційної роботи. Теоретичні результати й наукові положення, які містяться в даній дисертації, характеризуються єдністю змісту і свідчать про особистий вклад дисертанта в науку права соціального забезпечення. Крім того, висловлені зауваження не ставлять під сумнів значимість роботи, достовірність її висновків, наукову новизну та вагомість одержаних результатів з урахуванням фундаментальності проблематики.

Загальний висновок. Дисертаційна робота виконана на високому теоретичному рівні, матеріал дисертації викладено в логічній послідовності, всі висновки отримали необхідну й достатню теоретичну аргументацію та є методологічно обґрунтованими. За своїм змістом і загальною спрямованістю дисертаційне дослідження Масалової Т. А. відповідає обраній нею спеціальності 081 – «Право», робота пройшла належну апробацію. Дисертація є самостійною завершеною роботою, в якій відсутні порушення академічної

9790485997856529

доброчесності. Оформлення дисертації в цілому відповідає встановленим НАЗЯВО вимогам.

Керуючись вищевикладеним робимо висновок, що дисертація Масалової Тетяни Анатоліївни на тему «Грошове забезпечення як форма соціального захисту поліцейських», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право».

Офіційний опонент:

Кандидат юридичних наук
старший науковий співробітник
начальник сектору поширення інформації
та наукового забезпечення видавничої діяльності
Управління стратегічного розвитку
Національної академії правових наук України.

Н. М. ВАПНЯРЧУК

Підпис Н. М. Вапнярчук засвідчую:

прізвище ✓

Начальник ВК

ВК

Аліса Дерев'яна

На електронний документ накладено: 1 (Один) підписи чи печатки:
На момент друку копії, підписи чи печатки перевірено:
Програмний комплекс: eSign v. 2.3.0;
Засіб кваліфікованого електронного підпису чи печатки: ПТ Користувач ЦСК-1
Експертний висновок: №04/05/02-1277 від 09.04.2021;
Цілісність даних: не порушена;

9790485997856529

Підпис № 1 (реквізити підписувача та дані сертифіката)
Підписувач: ВАПНЯРЧУК НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА 2768015168;
Належність до Юридічної особи: ФІЗИЧНА ОСОБА;
Код юридичної особи в ЄДР: 2768015168;
Серійний номер кваліфікованого сертифіката: 5E984D526F82F38F0400000075AB7601F29F4A05;
Видавець кваліфікованого сертифіката: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК";
Тип носія особистого ключа: Незахищений;
Тип підпису: Удосконалений;
Сертифікат: Кваліфікований;
Час та дата підпису (позначка часу для підпису): 10:57 05.08.2024;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для підпису від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)
Час та дата підпису (позначка часу для даних): 10:57 05.08.2024;
Чинний на момент підпису. Підтверджено позначкою часу для даних від АЦСК (кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг)